

פרטיכל מס' 4/2 ג

מישיבת ועדת הכספים

ביום ג', ב' בשבט תשי"א-9.1.51

נוכחים חברי הועדה:

היו"ר ד.צ. פנקס
י. אפרתי
א. בן-אליעזר
י. בדר
א.מ. גניחובסקי
ש. דיין
א. הראפלד
ה. פורדר
מ. סנה
ב. רפטור
י. רוקח
פ. נפתלי

מוזמנים:

שר האוצר א. קפלן
שר המסחר והתעשייה י.מ. גרי
מ. אילון - מזכיר ועדת הכספים
ש. ספיבק - מטעם האוצר.

הישיבה נפתחה בשעה 09.00.

=====

הי"ר ד.צ. פנסים:

אני פותח את הישיבה.
אנו ממשיכים בדיון על מאזן התשלומים
ויבוא ללא תשלום. עלינו לשמוע היום את דברי שר המסחר והתעשייה ואת דברי
שר האוצר.

א.ס. גניחובסקי:

לפני שניכנס לדיון, ברצוני לשאול שאלה את
שר המסחר והתעשייה. לאחר ששר החקלאות
הואיל בטובו להודיע, כי לא תהיה להבא כל הגבלה על קבלת חבילות מזון,
הנשלחות מחו"ל, מדוע נשארו כל כך הרבה הגבלות וקשיים על קבלת רפואות,
שהאנשים המקבלים אותן, הם חולים וזקוקים להם ביותר? האם אי אפשר
לתקן דבר זה?

א. בן-אליעזר:

ברצוני לחזור על שאלה שעוררתי אתמול
ושהוצע לי לעודד אותה שוב בנוכחותו של
שר המסחר והתעשייה. לשם בירור השאלה, אביא דוגמה: יהודי אחד שהעביר לארץ
כמות ידועה של סחורות ביבוא ללא תשלום, ושכספו מוקפא בכנק, הגיש הצעה -
ואני הייתי מעוניין באופן מיוחד לראות מה תהיה התגובה - להביא לארץ 30.000
מיטות. לכולנו ידוע עד כמה קשה היום להשיג רהיטים ופה גדול המחסור בהם.
האדם הזה הציע, כי אם הצבא זקוק לפיטות אלה, הוא מסכים למסור אותן;
אותו דבר אם הסוכנות היהודית זקוקה להן; ואם לאו - הוא מוכן למכור אותן לכל
דורש, במחיר שייקבע ע"י הממשלה וכל התמורה תהיה מוקפאת בכנק.

הוא הגיש את הבקשה לפני שבועיים. התשובה
השליטת ניתנה מיד. אני שואל: מה הטעם לשלול את האפשרות הזאת של הבאת
30.000 מיטות לארץ, בשעה שזהו מספר מדויק של עולים הנכנסים לארץ במסך
חדשיים? ידוע לנו כמה דרושות מיטות בארץ, וביחוד שאין אלה מיטות לוקסוס.

אני מאד מעוניין לשמוע, מה היתה ההתנגדות
ולמה אטרו על הבאת מיטות אלה לארץ.

י. רוקח:

ברצוני לחלק את דברי לשני חלקים. החלק
הראשון קשור עם סבלו של הקהל בקשרים עם
סגנון הממשלה. אני מוכרח להגיד כי הסבל והיסורים הם איומים, ורוב הוא
הזמן המבוזבז ע"י אנשים עובדים ועסוקים, כדי להסתובב בירושלים ממשרד
למשרד ולהישלח מפקיד אחד למישהו. זהו דבר הפמלא את הקהל מרירות ואסור
שהוא יימשך, יש הכרח לתקנו. אני הייתי עד לסבלו של הצבור במסך שנים,
להקרבה ויסורים, לעובדה שידע לסבול ולשתוק, אולם כעת במדינתו אין הצבור
רוצה לסבול, כשאינו צורך וטעם בכל הסבל הזה.

לי נדמה שתפקידנו העיקרי, בתור ועדה
צבורית, הוא לעקור מן השורש את התופעות האלה. בדור שאנו מוציאים גם
אלפי לירות מיותרות ע"י "סחיבת" עניינים ללא צורך וללא גבול.

אשר ליבוא ללא תשלום, אני בעד זה, אולם
נדמה לי שהממשלה, בזמן האחרון, יוצרת בעצמה שוק שחור. ידועות לי עשרות
עובדות, על כך שהממשלה שולחת אנשים לקנות דולרים בשוק שחור, ולזה היא
קוראת יבוא ללא תשלום? האם זהו כסף הבא מחו"ל ע"י משקיעים? הרי זה גורם
להורדת ערך המטבע שלנו באופן נורא. אני חייב להגיד כי גם הממשלה עלולה
לעמוד למשפט, ולא רק הפרט. אני חושב שהממשלה עושה ספקולציה בדיוק כמו
חנוונגם או אחרים שתופסים אותם ומאשימים אותם במעשים אלה. אין זה יבוא
ללא תשלום - זהו תשלום ללא יבוא. הממשלה מחנכת את הקהל לפירצות, וזה
גרוע מאד; עליה להיות כנה, ואי אפשר לדרוש מהאזרח דרישות גדולות ולפעמים
גם מופרזות, בזמן שהממשלה עצמה עושה את ההיפך הגמור ומחנכת לספקולציה.

הי"ר ד.צ. פנסים:

אציע הצעה, שברצוני לשמוע את חוות דעתו של
שר המסחר והתעשייה עליה. אני מציע שיבוא
ללא תשלום יהיה בידי משרד המסחר והתעשייה ולא בידי משרד האוצר. אין כאן
שאלת דביזים, ואין צורך שדבר זה יימצא באוצר. ב) כל יבוא ללא תשלום יהיה
סותר במדינה, ללא כל הגבלה פרט לאחת: לא להרשות יבוא של מצרכים העלול
להרוס את היצור הקיים בארץ. כל יבוא אחר יהיה סותר. אינני מדבר על דרכי

הנקודת, אם היבוא הוא כשר או לא, כי אני מוכן לקבל את הדבר, שתמורה של יבוא ללא תשלום תיכנס לחשבון מכוקר במקרה שהאיש גר עדיין בחו"ל; במקרה שהאיש גר בארץ, הוא עולה חדש, אפשר גם כן לדרוש ממנו בקורת על התמורה, רק כדי שלא ישתמש בה לקניית דולרים, שחורים".

ה. פורדר:

אני מוכן להסכים ליבוא ללא תשלום, בשלושה תנאים: א) הוכחות מקור הדולר; ב) בקורת על הלידות; ג) קיום רשימה קבועה של הסחורות הסותרות.

שר המסחר והתעשייה י.פ. גרי: חברי הועדה שאלו שאלות רבות מאד ואינני יודע אם יעלה בידי לענות על כולן, אולם אשתדל לענות על החשובות ביותר.

אענה תחילה על דברי רוקח בענין המלט וחמרי הבניין. עלינו להגיע פעם ולתמיד לידי הבנה בקשר לשאלה זו. לא היה קיצוב על מלט, אני מתפלא על כך שכמה מכם אינם תופסים מה פירוש הדבר. פירושו שהתוצרת של ביח"ר למלט היתה כולה ברשות בעלי ביח"ר זה. היתה להם הרשות המלאה לעשות עם המלט כרצונם. זה היה המצב עד לפני ימים אחדים. כל הטענות נגד הממשלה בקשר לכך אינן במקומן. היתה רק אפשרות לפנות לממשלה ולשאול, מדוע אינה מטילה קיצוב על מצרך זה, אולם לא יותר מזה, כי לממשלה לא היתה כל רשות להתערב בחלוקת המלט, עד לפני כמה ימים.

כל שאלת חמרי הבניין שייכת למשרד המסחר והתעשייה. אני הקמתי אגף משנה מיוחד לדבר זה, ומציין בשמחה רבה שמצאתי אדם מתאים מאד לעמוד בראשו, והוא מנסה להסדיר את הדבר.

כל זמן שאנו בונים בלי כל חשבון, וכל זמן שאנו יכולים להביא חמרי בניין רק לפי חשבון מצומצם מאד, מוכרח להיווצר סתירה בין שני הדברים. ואם רוצים להסדיר את אספקת חמרי הבניין, מן ההכרח להחליט למה הם יוקדשו. מסיבה זו יש צורך לעבד סולם עדיפות, למי לתת אותה כמות חמרי בניין שתעמוד לרשותנו. דבר זה דורש מחשבה רבה ועיבוד רב. עוסקים בו כעת ועדת שרים, ועדת הכלכלה, ועדה צבאית, ואנו אוספים את כל החומר הדרוש. לאחר שייגמרו הדיונים האלה, נביא לממשלה הצעה והיא תקבע את סולם העדיפות.

דיין שאל אותי, אם ניתן עדיפות לשיכון עולים. זה ברור מאליו. בעצם סולם העדיפות הוא ברור, יהיה צורך רק להחליט על האחוזים. הסולם יהיה בערך כך: צבא, שיכון עולים, רשויות קקומיות, תעשייה, בתי-ספר, בתי-חולים. שאלה מסובכת יותר מתעוררת בענין הבניה הפרטית. כלומר, איזה מקום יכולה הבניה הפרטית לתפוס בתוך הסולם הזה. על דבר זה אנו דנים בכבוד ראש. בוועדה הכלכלית היו כל מיני השקפות בענין זה, ועוד לא הגיעו לכלל החלטה. איש איננו רוצה להפסיק את הבניה הפרטית. הברירה אינה הפסקה או המסקנה של הבניה הפרטית, אלא בניה פרטית יקרה או לא. בדור שבטמגרת היבוא ללא תשלום יתפסו חמרי הבניין מקום נכבד, אולם יגרמו להתיקרות הבניה. לא נוכל לבנות שכונות עולים, בתי ספר או דברים דומים בחמרי בניין יקרים אלה, נצטרך להפנות אותם לבניה הפרטית.

כל כמות המלט עומדת עכשיו לרשות הממשלה ואנו מחלקים אותו בהתחשב עם גורמים שונים. אגף המשנה עוסק בזה.

אשר לדברי רוקח על הפקידות, אני חושב

שגישתנו לפקידות הזו צריכה להיות יותר נבונה. בחוץ היה להקים מנגנון ממשלתי-ובמהירות גדולה מאד. המנגנון הוקם באמביציה הידועה שלנו, ללכת בדרכי סדינה הרבותית ממדרגה גבוהה ביותר. כל השירותים הנמצאים בעולם במדינות המפותחות ביותר, רצינו להכניס גם אצלנו - ובצדק. בנינו מנגנון עצום במשך זמן קצר והגענו כבר למספר של 20,000 פקידים. האם תארנו לעצמנו שנמצא 20,000 גאוני? מה רצינו מהם? מה אנו רוצים מן הפקידים האלה? אני חייב להודות, כי התפלאתי למצוא מספר כה רב של אנשים מצוינים, ישרים, מסורים, שאין להם כל מחשבה אחרת, אלא לשרת את המדינה. ומה אנו נותנים להם? מה המשכרות שהם מקבלים? מה הם תנאי העבודה שלהם? כלום אנו יכולים להתחרות עם השוק הפרטי? עלינו לדעת, כי כל פקיד מוכשר הנכנס לממשלה, מותר מצידו וזיתור רציני בהכנסה. ואשר לתנאי העבודה, אני מכיר פקידים רבים שזה כבר שנה וחצי מתגוררים בירושלים בחדר או בחצי חדר, בעוד שמשפחותיהם נמצאות בתל-אביב; הם מתהלכים בערבים ברחובות; הם הורסים את חיי המשפחה שלהם. איזה רשות יש לנו לדרוש מ-20,000 פקידים אלה

יעילות מקסימלית בעבודתם? ועוד, אנו איננו נותנים להם את הדבר החשוב והרציני ביותר - איננו נותנים להם את הרגש, שכבוד הוא לשרת את המדינה, היות ובכל הזדמנות אנו משמיצים אותם, מתאוננים עליהם, בזים להם. האם בצורה כזו אנו רוצים לבנות, סיביל טרוויס?"

אני חושב שאני יודע איך לארגן פקידות, ועשיתי זאת בהצלחה במקומות רבים. אינני אומר שאי אפשר לארגן ביתר יעילות את המשרדים שלנו, והממשלה ערה אמנם לדבר זה, אבל בהחלט לא מוצדק לדבר בביטול כזה על הפקידות, ולא רק שאין זה מוצדק - זה אפילו מסוכן!

אני עובר לשאלת היבוא ללא תשלום, כי היא החשובה ביותר. אמרתי כבר שפעולתנו כנוון זה לא היתה מוצלחת, ואולי מפני שהיינו רגישים מדי לסכנות שבדבר. אנו היינו צריכים לומר לעצמנו: או שלא נפעל בדרך זו, ואם נפעל - עלינו לקבל על עצמנו את כל הסכנות הכרוכות בדבר, ביתר אומץ לב; אבל הגישה ההסתנית שלנו היתה מזיקה.

אולם, עכשיו אנו קרובים כבר לדעם מסוימת, מבוטסת ומחושבת. העיקרון הראשון הוא, שזה צריך להיות קודם כל, עד כמה שאפשר, להיות מבוזע ע"י השקעה של בעלי הון. כלומר, אנו נתעניין במקור הדולרים. (ב) הכסף צריך להיכנס לחשבון חסום. א"א איננו צריכים לדעת, לפרטם רשימה, כי היא עלולה להשתנות לעתים קרובות מאד. אנו צריכים לנדוק כל טרנסאקציה. עלי לציין, כי הרשימה החצי רשמית שפורסמה על ידינו לפני זמן מה, גרמה נזק רב, כי יהודים חשבו שאפשר, כאילו, להביא הכל והתחילו להתרוצץ כדי למצוא כל מיני מקורות לדולרים.

אין כל כוונה לצמצם את היבוא ללא תשלום על חמרי בנין בלבד. בשטח זה היתה לנו הזדמנות מעניינת ויוצאת מן הכלל לעשות עסק די יפה, ידענו את מקור הדולרים, והם לא היו דולרים מבורחים מן הארץ. יהודים אלה הסכימו לתנאי של 50%. ובכן, מי יכול להתאונן על זה? דבר זה הביא תועלת גדולה לאוצר, אולם חוץ מן התועלת הכספית גם ההגיון דורש זאת.

אין גם כל כוונה לעמוד תמיד על התנאי של 50%. ברור שבאותו זמן לא נעשה טרנסאקציה אחת ב-50% ושניה בלי, אולם התנאים עלולים להשתנות ואנו יכולים לשנות חבר זה.

(ג) אין כל כוונה לעמוד על התנאי של 50%. משהו שאל, למשל, אם נטיל תנאי זה על חמרי בלבד - ברור שלא. אולם בשטח זה קיימת שאלה אחת: זה יהיה הרי חומר גלם יקר, וייקר את המצרך. זה יפגע באינדקס ויעורר כל מיני בעיות אחרות. אולם, ברור שאיש מתאנו אינו חושב להטיל גם כאן את התנאי של 50%.

אני בעד גמישות גדולה ברשימת המצרכים, אבל - בלי לחייב משהו - הייתי אומר, כי הבר לרגלי יהיה זה, שאני אשאל את עצמי תמיד בהנחה שזהו משקיע רציני והכסף ילך לחשבון חסום, - האם אנו צריכים את הסחורה הזו? האם היא עלולה לגרום לנו נזק, גם אם יש לנו צורך בה? האם אפשר לשכנע את המשקיע שיפנה עצמו לסחורה חיונית אחרת?

לפה אני מתכוון בשלושת התנאים האלה? איננו יכולים להביא לארץ סחורות שאינן נחוצות לנו. נקח למשל את הדוגמה שהביא בן-אליעזר - 30,000 מיטות. אינני יודע את הנימוקים שהביאו לסירוב הזה, אבל זאת עשתה ועדה צבורית, בה מיוצגים חוגים רחבים מאד של הישוב, כלומר הדבר לא נעשה מתוך קפריזה של פקיד אחד, או של סיעה אחת. אני מתאר לעצמי שהוערה שאלה את עצמה את השאלות הבאות: האם אנחנו יכולים לייצר בעמנו את המיטות האלה? אני אינני יודע אם יש בארץ מחסור במיטות. אתה דברת על מחסור ברהיטים בכלל, אולם לא במיטות. (ב) האם זה יזיק לתעשייה המקומית? (ג) מהו מקור הדולרים?

ישנו סוג של סחורות, אליהם אנחנו צריכים להתיחס בזהירות רבה. אתן דוגמה: פנה אלי אחד מחברי בממשלה והיפנה את תשומת לבי לכך, שיהודי אחד הביא לארץ 35,000 בטל-דרסים ואין נותנים לו להוציאם מן הנמל. חקרתי בדבר ומצאתי שהבטל-דרסים האלה ניקנו כנראה מפסולת מלחמתית בגרמניה. לא ברור אם הם היו מיועדים לשבויי מלחמה סתם, לאסירים, או אפילו לאסירים במחנות ריכוז, כי הצבע הוא הצבע השנוא על כולנו ועל הגב ישנו טלאי בצבע אחר, המיועד למספר. ובכן, כיצד לפעול במקרה זה?

נתתי דוגמה זאת כדי להוכיח לכם שאי אפשר לתת ליהודים יד חפשית בשטח זה. ובכן, מי שמציע שלא יהיה כל פיקוח על יבוא ללא תשלום, מרחיק לכת מדי. אינני חושב, כמובן, שעלינו להעביר את היהודים האלה דרך כל האשרדים והמקומות, כפי שהזכיר דוקא; אני חושב שיש ביכולתנו להקים מנגנון מהיר ויעיל מאד. אני מאד שמח שנמצא איש מצוין, מר שניער, אשר יעמוד בראש הפעולה הזו. תהיה לו מידה ניכרת של עצמאות, ובשאלות עקרוניות הוא יתיעץ עם הועדה המעיצת. הסכמות העליונה עליו תהיה ועדה שרים, אשר תקבע את הקווים הכלליים של עבודתו. אינני רואה מדוע לא נגיע למצב כזה, שיבדיל כזה יקבל תשובה בפשט ימים ספורים.

עלינו לחשוב על דבר נוסף. הפועל שלנו והפקיד שלנו אינם מוכנים להסתפק במינימום שבמינימום ושואפים לדברים טובים יותר; אבל הם בודאי לא ירצו להסתפק במינימום זה, אם אנו נציף את הארץ בחסורות ממינימום שונים, שרק עשירים יכולו לקנותן, ובפרט אם הן אינן חסובות לפי מושגי החיים שלנו בארץ. בלי שאלה זו של שוויון, בלי שאלות פוליטיות, תיאורטיות, חברתיות, אשר אינן מענינות אותי כרגע, היושר דורש שלא נמלא את החסורות בדברי לקוטום, שרק מספר קטן של התושבים יוכל לקנותן.

התנאי השלישי שהזכרתי, שכנוע האדם להביא פשהו אחר, הוא חשוב מאד. אינני יודע אם יש צורך במנגנון מיוחד בארצות חוץ לשם כך, אינני שבור כך; אולם, הסוכנות היהודית, למשל, יכולה לעזור הרבה דרך הצנורות שלה בחו"ל; אולי אפשר לשלוח מדי פעם בפעם איש נבון ומנוסה, כדי שיבוא במגע עם המשקיעים במקומות שונים ויעזור להם לבחור את הסחורות, אותן יביאו לארץ. אולם, לא תמיד אפשרי דבר זה. לעתים קרובות הסחורה כבר נמצאת בידי האיש, לעתים הוא מעדיף להתרכז דוקא בענף שהוא מתמצא בו, וכך, אבל אפשר יהיה לעתים לעשות עבודה מועילה מאד ע"י הסברה.

אם אסכם את גישתי הרי אומר שאני מקבל את הבטחונות שהוצעו כאן; אני מקבל את רעיון הגמישות; אני דוחה את הרעיון של "כל דיכפין"; אני מאד מאד בעד מנגנון מהיר ומצומצם.

אשר למחירים, באנגלית ישנו ביטוי, כי אי אפשר לעשות חביתה מבלי לשבור את הביצים - אם אנו רוצים ביבוא ללא תשלום, פירוש הדבר שהסחורה תהיה יותר יקרה. זה דבר ברור מאד.

בשטח חמרי הבניין נתנו לסחורה להתיקר כדי 50%, ואני חושב שזה היה צעד מקבל על הדעת. עשינו זאת משתי סיבות: (א) כסף במשבע זר בכלל נחוץ מאד למדינה; (ב) כדי שהמטעלה תוכל להקלף לנצל ניצול ראציונאלי את הסחורה המובאת לארץ. אחוז חמרי הבניין מחו"ל בחדר הוא נמוך מאד. ההתיקרות לחדר, לפי החישוב שלנו, תהיה בערך במאתים ל"י; כמובן שהדבר תלוי אם יהיה מלט או לא, בסוג הבניה וכדו', אבל אנו חושבים שחדר יתיקר במקסימום של 250 ל"י. איש מאתנו אינו יודע מה מחירו של חדר בבניה הפרטית; אנו נתנו לדבר זה פשוט לברוח מידינו, אין כל בקורת וריסון, אם כי כולנו יודעים מה נעשה בכניה הפרטית. אין לתקן דבר זה, עדיין אינני יודע, כי זה כרוך בקשיים גדולים ביותר. היינו יכולים למצוא דרך, לו הלכנו לפי החוקים העליונים של הכלכלה, אבל כנראה איננו יכולים ללכת בדרך זו. אנו אומרים לעצמנו כך: כדי להוציא לפועל את הבניה המינימלית הנחוצה ביותר, דרושות לנו כטויות עצומות של חמרי בניין, ואיננו יודעים אפילו אם נשיג אותם, גם לו היה לנו כסף. הבניה הפרטית יכולה להחקיים רק מיבוא ללא תשלום, ואם ישנה ברירה: או הפסקת הבניה או העלאת המחירים בכמה מאות לירות לחדר, החשובה היא ברורה מאד.

ברור שיווצרו בארץ שני שווקים, גם מזה אין מנוס. אנו מוכרחים ללכת בדרך זו של יצירת שני שווקים, כי אחרת אינני רואה דרך של עשיית אקספורט, ביחוד במחירים הנוכחיים של שכר העבודה, אלא הדרך הזו שתהווה מעין סובסידיה. גם כאן אנו עומדים בפני הברירה: או שלא תהיינה סחורות אלה במצא בכלל, או שתהיינה יקרות יותר, ואנו בוחרים בדרך השנייה.

לא אדבר יותר על שאלה זו, אשאיר זאת לשר האוצר. ברצוני להשיב במלים ספורות על הדברים האחרים שהתעוררו כאן ע"י חברי הועדה.

נקודה אחת בדבריו של חבר הועדה בן-אליעזר בנוגע להשקעות מענינת אותי מאד. אנו למדנו הרבה מאד מהנסיון של שנתיים וחצי, בנוגע להשקעות. מי יתן ונוכל לא לחזור על כמה שגיאות שעשינו בעבר בשטח זה; אולם, לא השגיאות שעשינו הקטינו את כמות ההשקעות במידה כה גדולה, בהשוואה למה שקיווינו, אלא תנאים אובייקטיביים וכן כמה תנאים סובייקטיביים של הארץ הזו, שהם כל כך קבועים וכל כך קשה לשנותם, שאפשר אפילו אותם להגדיר בתור "אובייקטיביים". בהזדמנות אחרת, הייתי מסכים בשמחה לישיבה טלאה על ענין זה של ההשקעות, אולם כעת בדצוני להתעכב רק על נקודה אחת, שזה המקום לדבר עליה, בשיחה ידידותית מעין זו ולא במקום אחר.

לדעתי, המניעה העיקרית בגידול ההשקעות בארץ

היא הסיבה שהרווחים כאן אינם מספיקים. אני מדבר סתוך נסיון רב שהיה לי בשטח זה עם משקיעים. מצד אחד כל הנטייה אצלנו היא נגד רווחים גבוהים, ורווחים גבוהים מאושרים על ידינו יביאו לידי סיבוכים כלכליים וחברתיים רציניים מאד; אבל מצד שני איננו נותנים את המינימום הדרוש למשקיע. אינני מדבר על בתי-חרושת המנהלים 2-3 מערכות של ספרים, אחת בשביל בעל בית החרושת עצמו, אחת בשביל שותפיו ואחת בשביל משרד מס-ההכנסה; אני מדבר על בתי-חרושת הגונים וישרים, השומרים על המחירים ומשלמים מס-הכנסה המגיע מהם. ישנם הרבה בתי חרושת כאלה בארץ, והמשקיע, כשהוא מתעניין בהשקעה ודאי בונה אח החישובים שלו אל הדברים האלה ולא על גניבות מהממשלה. אולם, במצב הקיים בארץ, אני יודע מקרים רבים בהם מארו המשקיעים: אם לא נוכל לקבל רווח של 6,7,8 אחוזים ממהשקעה שלנו, איך היא יכולה להיות לנו כדאית?

אתן לכם דוגמה אחת: התארגנה קבוצה אחת של

משקיעים רציניים מאד מארה"ב. הם באמת מהווים את העשירים ואנשי ההשפעה היהודיים הגדולים ביותר בארה"ב. הם התענינו בכמה וכמה השקעות ושלחו הנה משלחת. בת כמה אנשים, מומחים. אנו שפלנו בהם יפה, קבלנו את פניהם והעמדנו לרשותם טרנספורט, בתי-מלון וכד', והם בדקו כמה אפשרויות של השקעה. הצענו להם להקים כאן ביח"ר אחד גדול ומושלם כדוגמת "אתא". ההצעה הייתה על השקעה של מיליון וחצי ל"י, וזה היה נותן לנו דבר חשוב מאד מאד. הם בדקו את כל האפשרויות באופן אובייקטיבי מאד וכתבו דו"ח. בדו"ח שלהם הם היללו ושיבחו מאד את "אתא", את ההנהלה, את טיב התוצרת, את כל המבנה של ביח"ר, אולם אמרו: אם ביח"ר כזה, שאינו נופל בטיבו מביח"ר הטוב ביותר בארה"ב, עם הנהלה כזו, עם כמעט מובטח על חלק חשוב של תעשיית הסקסטיל, איננו יכול להרויח, אנו אומרים שבא"י אפשר להשקיע כספים רק על בסיס של פילנטרופיה.

אשר למחיר מקסימלי, אנו ממשיכים לחשוב על

זה, אולם זה קשה מאד, כי אי אפשר לדעת איזה מחיר לקבוע. הפעולה הזו בנויה על שער ועלולה להשתנות, ואם לא ניתן מחיר מקסימלי גבוה מאד, לא נוכל לסדר את כל התכנית הזו. אולי טוב יותר להשאיר את המשקיע לנפשו, לא לקבוע מחיר מקסימלי, אבל להסתמך על החוק הטאפטר לנו לקבוע לדין את המרוויח רווחים מופרזים. אני אומר "אולי", כי הדבר מצריך עוד מחשבה רבה. לפעמים מאשימים אותנו בהשתיית החלטות, אולם במקרים ידועים יכולה החלטה מהירה להיות החלטה גרועה, כי יש הרבה מה לומר בעד ונגד דבר כגון זה.

אני מסיים בזה, ומקווה שתהיינה לנו הזדמנויות

רבות לדבר על הדברים האלה שוב.

אם משתי סיבות נוצרות שתי רמות מחירים, ואני

מ. סנה:

מבין את הסיבות האלה, כיצד אתה מסביר את ענין הפיקוח או הצמדת המחירים, בעיקר כאשר אחוז התוצרת "לכל" לא יגיע לכיטוי התצרוכת הפיניסלית, לפי המושגים המתקבלים על הדעת? כלומר, שהתושבים יזדקקו לשוק השני כדי למלא את תצרוכתם החיונית. איך אתה מסביר זאת?

מה רוצה הממשלה לעשות כדי למנוע התחרות

ה. פורדר:

על הנמכת שער המטבע?

לדעתי קיימים עכשיו בארץ שני דברים המוכרחים

י. רוקח:

להביא לידי שינוי האינדקס: א) התנאים

הסוציאליים המופרזים, הנדרשים עכשיו ע"י העובדים, דבר שאינו קיים בשום מקום: ב) שכר הדירה, שכר הדירה הולך וגדל בגלל הבניה. השאלה היא. מדוע

מעודדת הממשלה, או מדוע אינה מפקחת על בנין דירות לאנשים אשר אינם זקוקים להן?

ש. דיין:
אם אתם מחייבים רווח גבוה יותר למשקיעים, הרי זה אומר הרמת המחירים של אותם המצרכים, דבר שיגרור אחריו בהכרח הרמת השכר לפועלים.

א. בן-אליעזר:
העיקרון של אפשרות יצירת 2-3 שווקים, הרי הוא תלוי בכמות מספקת של חמרי גלם; אולם, עד כמה שהמצב ידוע לי, אינני יודע אם יספיקו חמרי הגלם אפילו לשוק אחד; כיצד חושבים אתם לפתור את הבעיה הזו?

האם הממשלה, בדיוניה על יבוא ללא חשלום, יוצאת מנקודת מבט של שלום בעולם, או של המצב הקיים כרגע?

שר האוצר א. ספלן:
לא הייתי נוכח בתחילת הישיבה, אולם שמעתי שרוקח האשים את הממשלה בכך שהאוצר קונה בכסף דולרים בשוק. הוא אמר כי אנשים נשלחים לקנות דולרים בשוק, ואח"כ מקבלים רשיון ליבוא סחורה. עלי לציין, כי בשבוע שעבר שמעתי דוגמה אחת כגון זו מחברת שיווק; החלטתי מיד לפתוח בחקירה, אולם עדיין לא קבלתי פרטים על כך; טר דרוקח! אני דוחה בכל תוקף את האשמתך; אני מצטרף לדברי שר המסחר והתעשייה על הפקידות, אולם יכול להיות שבין 20,000 פקידים ישנו אחוז מסוים, אשר מתוך חוסר שכל או מתוך סיבה אחרת עושים שטויות, ואותם צריך להעמיד על כך ולהסיק מזה מסקנות. אבל אי אפשר לומר שזוהי הפוליטיקה של האוצר. אני פונה לרוקח, ודורש ממנו שיגיש לי עובדות ואני מיד אחקור בדבר.

נכון הדבר שהמטבע בסכנה. לכל התנאים שדיבר עליהם גדי, ושאני מסכים להם, אני מוסיף: "בעין פקוחה ובזהירות רבה". אתן לכם דוגמה פשוטה: לאחר חמרי הבנין נתנו רשיון ליבוא ללא חשלום של צמיגים; צמיגים לא קבלנו, אולם מחיר הל"י ירד מיד.

טעות גמורה טועים החושבים שישנה כמות עצומה של מטבע חפשי שרוצים להביאה לצרף. שאלתו של פורדר היתה זהירה מאד, אולם נכון שמורידים את ערך המטבע ע"י התחרות, כפי שהוא אמר.

בוועדה הצבורית, שאני מאד מעריך אותה, דנו על דבר מסוכן זה וחזרו להצעה שאני הצעתי בממשלה לפני זמן רב: ריכוז וסינון צבורות מוסטכים, בכדי להפסיק את הריצות של אנשים בודדים לחפש דולרים, וביחוד שאלה הם אנשים שלא קבלו רשות מאתנו. הבעיה היא מסובכת ורצינית מאד.

כאשר הכנסנו הגבלה של בדיקת מקור הכסף, קמה צעקה עד לב השמים, שאנו מקפחים את האנשים, הם אינם יכולים לגלות את המקור, וכו' וכו'. אנו עושים צעד, אותו מכריחה אותנו המציאות לעשות, אבל יחד עם זה צריכים לנהוג בזהירות ובעין פקוחה ולא לתת אותו חופש שדורשים מאתנו. כלפי שני סוגי מצרכים הכרוזנו, כלפי היתר, אנו אומרים: אם יש למישהו סחורה, יבוא אלינו, אבל לא יבוא לקבל קודם רשיון ואח"כ ילך לחפש את הסחורה ואת הכסף. לכן, איננו יכולים לפרסם רשימות.

אשר למחירים, גם כאן לא קבענו לעת עתה כלל קבוע ומדויק. בקשר לחמרי בנין אמרנו: לא תהיה בקורת מחירים; בקשר לצמיגים אמרנו: במחירים רשמיים. אולם, האמת היא שגם על צמיגים אין בקורת; הרי הקואופרטיבים מביאים אותם, וכיצד נבדוק אצלם את המחיר? הבקורת היחידה שאני יכול לעשות היא, לא לתת להם להעלות את מחירי הנסיעה, או את מחירי ההובלה, וזאת אנו עושים.

בנוגע לחמרי גלם, נבדוק את המחירים רק במקרים חיוניים מאד; כך, שאין פה כלל קבוע.

אנו מתרכזים עכשיו בעיקר בחיזוק הצד הארגוני והנבחרתי. אנו מקימים מדור מיוחד ליבוא ללא תשלום, ובראשו יעמוד מר שנייד. אני חושב שלכל הצדדים יש בו אסון. הוא יקח לו סגנון מצומצם מאד. בכדי להקטין את הפרוצדורה, הסכמנו שהן מנקודת מבט חוץ והן מנקודת רשיון, הוא רשאי לעשות הכל; הוא אחראי בפני ועדת השרים, וצריך לעמוד בקשר עם הועדה הצבורית. נכון שכאן נחוצה גמישות במידה רבה.

אשר לשני השווקים, ברגע זה ישנן שתי דמות מחדיים רק בענף הבניה; בשום ענף אחר אין עדיין שתי דמות מחיריים, אלא ישנן סחורות שיש עליהן פיקוח וישנן סחורות שאין עליהן פיקוח. אין סחורה דומה שעליה יהיו שני מחירים שונים. קודם כל קשור דבר זה עם בעיות היצוא; כלומר, כיצד לאפשר התחרות בחו"ל. אנו רוצים לאפשר התחרות בחו"ל ע"י שיפור היצוא ע"י פהמיות, וע"י כך תהיינה שתי דמות מחיריים: אחת בארץ ואחת בחו"ל; כיון שבדצוננו להבטיח מצרכים חיוניים, לכל, אנו רוצים לא להעלות את מחירי מצרכי "לכל", אלא לומר שיהיו מצרכים עם פיקוח ויהיו גם כאלה בלי פיקוח.

אני חושב שהמלחמה נגד רווחים מופרזים, היא נכונה, נכונה וצודקת. מכיון שאין בארץ הבדלי טעמות כמו בארצות אחרות, הרי זה מחייב אותנו לשקול הרבה בנוגע לשתי דמות המחיריים. אם יתברר שיהיו פחות מ-50% סחורות "לכל", ייצור דבר זה פרובלימה שנצטרך לדון עליה רבות, כי מטרותנו היא ראשית, להבטיח את המינימום.

ניסינו כעת לעשות הסכם עם "לודז'יה"; אינני יודע אם הוא יצליח. איפשרנו לביח"ר קרדיט במטבע חוץ. כעת ישנה תקנה שאולי נגיע לידי הסכם עם פירטה אנגלית באותו מקצוע, שהם יעשו שותפות עם לודז'יה, וימציאו להם את כל חמרי הגלם. אינני יודע אם דבר זה יצא לפועל, כי הוא תלוי עוד ב"בנק אוף אינגלנד". אנו אישרנו להם קרדיט ל-9 חדשים, וזהו סכום גדול במטבע חוץ. הממשלה לקחה על עצמה אחריות כלפי הבנק שנתן את הקרדיט, שאם החברה לא תשלם במטבע חוץ, האוצר אחראי בעד עורך הכסף. הם עושים חשבון, שאם הם ימכרו בחו"ל 40% - ועל זה בנוי כל העניין - הרי זה יכסה להם את כל החומר הנחוץ להם, לא רק בשביל יצוא אלא גם בשביל יצור בארץ. אנו, כמובן, אישרנו דבר זה והבטחנו לבנק שכל מאה אחוזים מטבע חוץ משועבדים לדבר זה. ביח"ר מבטיח לנו לייצר כל מה שמסילים עליו, גם תוצרת "לכל". מסיבה זו רוצה כעת שר המסחר והתעשייה לארגן את היצור במידה רבה לפי ענפיים, בכדי לנסות להגיע לידי מצב, שענפיים שלמים ישאו את עצמם.

אולם, לאחר שפתרנו, כביכול, את שאלת מטבע חוץ וחמרי גלם, נשארת שאלת ההתחרות. יש לפנינו שלוש דרכים: א) לנסות להשפיע על ביח"ר שיעשה דיאורגניזציה, כדי להגביר את היעילות ככל האפשר; ב) סובסידיות. זהו דבר פשוט מאד, אולם השאלה היא, עד איזה גבול אנו יכולים לתת סובסידיות? אט הסכום יגיע למיליונים ועשרות מיליונים, מהיכן ניקח את הכסף? ג) בעד אותו סוג סחורה יהיה מחיר אחד, אבל יהיו סחורות שונות: סחורות יקרות יותר ושובות יותר, וסחורות פשוטות יותר וזולות יותר. במצרכים חיוניים אנו רוצים לשמור על המחיר;

אנו קבענו כי הועדה הצבורית תשב פעם או פעמיים בשבוע; ישיבות ועדת השרים תתקיימנה פעם בשבועיים; אולם, אם תהיינה שאלות פרינציפיות דחופות, אינני חושב שמישהו מהשרים או מחברי הועדה הצבורית, ימנע מלעקוב אחריהן.

אשר לשאלת בן-אליעזר, אם אנו לוקחים בחשבון את המצב בעולם, עלי לומר, כי אנו מחפשים כעת בכל העולם יהודים ולא יהודים שיוכלו להביא יבוא ללא תשלום. אם נסע כעת גרינבאום לחו"ל, תפקידו הוא לנהל מו"מ על מילווים, אבל יחד עם זה לבדוק אם ישנה סחורה החיונית בשביל הארץ, "חיונית" במובן הרחב של המלה. מישהו סיפר שבטריאסט מונחים עשות אלפי קו"ב מטר עץ; שאלנו על כך ואפילו הבטחנו שאנו מוכנים, כי הסחורה תהיה בארץ בטרנזיט. אנו אמרנו ליהודים אלה: אם לא תגיעו לידי הסכם מכירה בארץ, ניתן לכם אפשרות ורשות לשלוח את הסחורה לאיזו ארץ אחרת, אולם תקותנו היא שהסחורה תישאר בארץ.

היו"ר ד.צ. פנחס: אחרי הכירור הזה, אני מודה לשרים על דברי ההסבר שלהם, אבל רצוי שנקבל איזה שהוא סיכום. אינני רואה דבר זה לאפשרי כרגע. הייתי מציע, אם הדבר אפשרי,

שהשרים ינסחו את דבריהם באותן הנקודות הקבועות, וחברי הועדה, גם הם יוכלו להציע אי אלו הצעות לסיכומים, אולם זאת נעשה בישיבה אחרת.

ב. רפסור:
אני מבקש לדעת, מהו היסוד שועדת הכספים תקבל החלטות על מדיניות גבוהה? המדיניות הגבוהה נקבעת ע"י הממשלה, ואנו הצבענו נגדה, ואין זה ענינה של ועדת הכספים; היא צריכה להחליט בעניני כספים ולא בעניני מדיניות גבוהה.

אני מבקש לקבל תשובה מסמכת, אם ועדת הכספים יכולה וצריכה להיכנס לקבלת החלטות בפרטי הביצוע.

היו"ר ד.צ. פנקס:
אני מוכן לענות על שאלה זו כיו"ר הועדה. בין "סמכויות ועדת הכספים" כתוב גם: "תקציב המדינה, מסים על סוגיהם, מכס, מילווים, עניני מטבע ומטבע זר, בנקאות ושטרי כסף, בלו, כל הכנסות והוצאות המדינה, זכיונות המדינה, זכיונות זרים בתוך המדינה, אפוטרופסות על הרכוש, קשר עם מנכר המדינה".

ובכן, סמכות הועדה היא לדון על מטבע ומטבע זר. תכליתו של כל דיון היא, להגיע לידי איזה שהוא סיכום. בהתאם לזה, שמענו הרצאה ארוכה בקשר לשאלת המטבע ע"י מר הורוביץ; שם ניתנו סכומים וסיכומים, והועדה יכולה להיות דעתה על דברים ששמעה. אם הממשלה תהיה מחויבת לפעול בהתאם למסקנות הועדה, היא רשאית להחליט בעצמה. ראשית, יכולות המסקנות להיות בהתאם לקווים הכלכליים החדשים של הממשלה; הם יכולות להיות נוגעות לפרט זה או אחר. שמענו גם מהממשלה שהיא אינה קובעת מסמרות לדבי פרטים מסוימים; היא רוצה להיות גמישה ובקשר לגמישות זו, אנו יכולים ליעץ לה כך או אחרת. אם הממשלה תראה שמסקנותינו אינן לרוחה, היא תוכל להודיע שאינה מקבלת אותן ויתכן שיהיה דיון בכנסת, ואם תקבל - מה טוב.

אינני חושב שאנו עוברים על סמכויות הועדה
אם אנו מנסים להגיע לידי סיכום.

פ. נפתלי:
אינני מקבל את הדעה שלפי הרשימה הזו של הענינים העומדים על סדר היום לדיון ועדת הכספים, פירוש הדבר שעל אותם הענינים יש לוועדת הכספים הסמכות להחליט. אני אינני מתנגד לסיכום כללי, אבל אם ישנם דברים העומדים במחלוקת, איננו יכולים, לדעתי, להצביע עליהם בוועדת הכספים ולהחליט ברוב דעות; הכנסת החליטה על הקו הכללי; הממשלה פועלת בהתאם לזה. אנו יכולים להתוכח, אבל לא להחליט על פרטים. זאת אני מוטר בדרך כלל; אם יש משהו לסכם באופן פורמלי בדברים כלליים, לא אחנגד לזה, אבל יש צורך לדעת שהחלטה ברוב דעות, הכוללת פרטים, אינה בסמכות הועדה.

א.ט. בניחובסקי:
אני מוכרח להביע את תמחוני על כך, שאנו מדי פעם בפעם נועצים מקלות בגב ועדות הכנסת. אני חושב שיש רצון לעשות מן הועדה הזו, "עפר ואפר"; המדינה נמצאת במצב חירום, ואני אינני רוצה ששהאדסיניסטרציה תהיה מעל לכל. רשות וחובת הועדה להתערב בזה.

י. בדר:
לפני כמה חדשים פנה יו"ר הכנסת לשר המשפטים וביקש ממנו חות-דעת בענין שהיה שייך לפרוצדורה של הבית. חבר כנסת נכבד מאד, בר-יהודה, הביא בענין זה ערעור לוועדת הפירושים ואחטול שהחלטנו שאין סמכות כזו לשר, לחוות דעתו על פרוצדורה של הבית או על סמכויותיו. הוא יכול להביע דעה בענינים אלה, רק בחור חבר כנסת. התפלאתי שרפסור פנה בענין זה לשר האוצר; אנו יכולים לפנות אליו כדברים הנוגעים לממשלה, אולם כשאנו דנים על סמכויות הועדה, יש לפנות בשאלה זו אל יו"ר הועדה ולא אל השר.

אשר לעצם העניין, אף פעם לא הייתי חסיד גדול של סמכויות ועדות, כי אני חושב שהסמכויות צריכות להינתן למליאת הכנסת, אבל טנפת הרוב בכנסת היא, להעביר יותר ויותר בעיות באופן ישיר לוועדות, וזה לא טוב. אולם, נוסף לסמכויות המפורטות לכל-ועדה, ישנה סמכות לכל הוועדות, וזנהי שפפפז זכות יזמה. הוועדות דנות לא רק על העניינים שהועברו אליהן ע"י המליאה לדיון, אלא הן יכולות גם מצידן לפנות באופן ישיר לכנסת ולדרוש תשובות ממשרדי הממשלה על דברים שונים, ועוד.

לכן, אין שום הגבלה בנידון זה, ואנו יכולים להביא לכנסת הצעות או הערות; אנו יכולים להביא גם המלצות, ויכולים גם להחליט על הבעת דעה, לא של רוב או של מיעוט, אלא של הוועדה. כלומר, אם כי אין זה לפי טעמי, הרי זהו המצב החוקי.

היו"ר ד.צ. פנקס:
אני מציע שבאחת הישיבות הבאות ננסה לסכם את הדברים, ואז כל חבר יוכל להביא הצעות. אני מציע שהחברים יגישו את הצעותיהם בכתב.

לפני שמעבור להמשך הדיון בענייני התעסוקה, ברצוני להביא לפניכם שוב אותו עניין של המכס, בו טפלנו כבר פעמיים. מחברר שלגבי צו המכס שכאלו טעון אישור, הצו הטעון אישור הוא רק זה שמגדיל מכס ולא זה שמקטין אותו. כאן התברר שבצמ אין הגדלה, אלא ישנו שינוי בהגדרות של הסחורות שעליהם חל המכס; לי יש ספק אם זה טעון אישור או לא.

י. בדר:
אם שינוי ההגדרות יכול להביא לידי הגדלה, ברור שדבר זה טעון אישור.

היו"ר ד.צ. פנקס:
כל השנויים פרט לסעיף הנוגע לעץ, הם פטורים או שחלו הורדות בשיעור המס. מה שנוגע לסעיף & העץ, עיקר השינוי הוא, הורדת שיעור המס לגבי העבר. כל יתר השנויים הם שנויים בהגדרה בלבד.

אני בכנסת אתן אותו הסבר שקבלתי מד"ר מנדלסון.

א.מ. גניחובסקי:
ברצוני להעיר הערה צדדית, אם כי חשובה לשר האוצר: ישנה סכנה שלפסח לא יהיה מספיק יין ל"ארבע כוסות", ואני מבקש מהשר לעשות את כל המאמצים כדי לדאוג לדבר זה.

שר האוצר א. קפלן:
אתעניין בדבר זה ואשתדל להסדירו.

יש לי בקשה אל הוועדה, לקיים הערב או מחר בבקר ישיבה בנוגע לחוק האשראי, כי זה דבר דחוף מאד, ולדחות את ישיבת ועדת המשנה למס-הכנסה.

סיכום:
ועדת המשנה לדיון בהקצנות לרשויות המקומיות תתקיים מחר ב-08.00; ועדת המשנה למס-הכנסה לא תתקיים השבוע; הוועדה המלאה של ועדת הכספים מתכנסת מחר בבקר ב-09.30, לדיון בחוק האשראי האמריקאי.

הבשבה=פפפז(אח"כ רשמה רט).

הדיון על עניני התעסוקה (הפטר פייסיבת יום ג')

הינ'ר ד. ז. פנקס:

אנו נכנסים לכירור על עניני התעסוקה, ון העתונים דרשו ממני לסטור מספרים בקשר לתעסוקה, ואני פניח שאני רשאי לסטור מספרים אחדים.

הבנתי מדברי מר פינקלשטיין, שנדרישה לסכום הנדרש, אינה מושפעת מענין ההדרים, כיון שגם אם יתחילו את הקשיף, לא יתור הדבר את בעיית הפ חוסר העבודה. דבר זה בא לי כהפתעה, כי היה לי רושם שהיה כסף מספיק למטרה זו.

הבנתי שלעצם אנו מדברים על ההתחביות לקראת השנה הבאה, כי גם אם נמצא פיסון בתקציב הנוכחי, ייחשב הדבר כגמילות חסד, כהעברה מסעיף לסעיף. נצטרך להכניס את הסכום בתקציב השנה הבאה. אני מציע שהועדה תסכים לקבוע שהכסף יוכנס לתקציב השנה הבאה. אנו נשאיר לעצמנו את חספי הזכות לקבוע, פמיזה טעיפיים נקח את הסכומים הדרושים.

שר האוצר א. קפלן:

אני מציע לאפשר לאוצר לעשות זאת.

הינ'ר ד. ז. פנקס:

אני מוכן לכך. אם כך, אנו נרשום, מה הוא הסכום, וכפה יפי עבודה הוא נותן.

שר האוצר א. קפלן:

דרשתי ממשרד העבודה לבדוק מחדש, באיזו מירה תהיה דרושה הוצאת הכספים האלה, אחרי אישור חדוש עבודת הקשיף.

י. רוקח:

היתה השנה האטה גדולה בקצב הבנייה, ולעתים גם הפסקה גמורה. לא רק הבנייה, אלא גם התעשייה הקשורה עם הבנייה, כגון, שדשדש דשדש תעשיית מוצפות ובלוקים, נפסקה. מוכרחה להיות התאמה בין תכנית הפיתוח לבין המציאות. אין זה מספיק לקבוע סכומים בתקציב הפיתוח. אני חושש לכך שהעבודה תיפסק לגמרי, אחרי שהסוקים הקיימים בארץ ייגמרו.

ישנם טעיפיים בולטים, שאפשר להשתמש בהם לשם העברת סכומים מסעיף לסעיף. סעיף מובהק שלא התחילו לשפל בו, קשור בשווקים הסיטוניים. גם בשכון הותיקים יש פגור רב. אפשר להשתמש בכספים אלה, בתנאי שיובשח למעונינים שהסכומים ייכנסו שוב לתקציב השנה הבאה.

אם ההלואות לרשויות המקומיות ניתנות דרך הבנקים, אין הן יעילות ביותר, כי הן ניתנות לתקופה קצרה - חמש שנים - וברבית גבוהה. הלואות אלו משילות עומט גדול של תשלום חובות על הרשויות המקומיות. העיריות לא תוכלנה לשאת בעול זה. יש לאפשר לרשויות המקומיות לקבל את ההלואות לזמן יותר ארוך, וברבית יותר קטנה. אני מבקש את שר האוצר למצוא דרך, כדי לא להסיל על הרשויות המקומיות תשלום מרוכז כזה.

פריון העבודה הוא רק של 50%, כי הלשכה שגד שולחת אנשים שמפאת הגיל אינם מסוגלים לעבודה הדרושת השקעת כוח פיזי. עובדים בעבודות אלו אנשים בעלי משפחות גדולות, ולפעמים הם עובדים רק 12 יום בחודש. סחליפיים את העובדים מדי פעם. העיריות מעטיקות מספר לא קטן של אנשים, ואני מבקש את שר האוצר לדאוג להארכת תקופת התשלום ההלואה, והקטנת הרבית.

הינ'ר ד. ז. פנקס:

המחלקה לעבודות צבוריות סטרה במשך החדשים אפריל-נובמבר 660,000 יפי עבודה. באותה התקופה, אישדשדש הרשויות המקומיות 988,000 יפי עבודה.

ד"ר ס. סנה:

אני תומך בהצעת הממשלה, ואינני קושר את התפיסתי עם הצד הכללי של המדיניות הכלכלית של הממשלה, אם כי יש קשר בין הדברים. הפרופורציה בין ענפי המשק הולכת ומתעוותת, בנגוד לצרכים. היתה טענה שלא הופרחה, שבטפעלי הפיתוח יש פחות מדי תשומת לב לענפים הטייצריים. על ידי כך מתרחבים הענפים הבלתי פייצריים, על חשבון החקלאות והתעשייה. אולם, נוכח גל כזה של חוסר עבודה, בזמן שאין תקווה לשנות את השיטה ואת התיכנון, אני תומך בהצעת הממשלה, אם כי ההתפתחות נותנת מקום לבקורת.

השאלה היא, איך עלינו לנהוג. אם הסכומים יירשמו על חשבון השנה הבאה, נעשה פלסטר את המושג "תקציב". תקציב אינו רק חלוקת סכומים, אלא חלוקתם לפרק זמן מסוים. כשהממשלה תבוא לכנסת עם הדו"ח השנתי, היא תצטרך להודיע שדברים שהיו בתקציב השנה, הועברו לתקציב השנה הבאה, בו בזמן שכספים שלא היו השנה, והם שייכים לתקציב השנה הבאה, הוצאו כבר השנה. אני סכן לכך שהכסף יוצא בהקדם האפשרי, כדי לבלום את חוסר העבודה. אולם, הצעת שר האוצר אינה נראית לי, דוקא מבחינת הממשלה. שיבן של העבודות הצבוריות הוא כזה, שאי-אפשר להתחיל אותן השנה ולסימן בשנה הבאה.

ישנן שתי דרכים. הממשלה יכולה, בהסכמתנו, להכניס שנוי בתקציב הפיתוח, ולקצץ באותם חשבונות הסעיפים שהיא בשוחה שלא יוצאו לפועל. על ידי כך, היא תוכל להגדיל את הסכומים לעבודות צבוריות. מוטב להעביר את ההתחייבויות לגבי סעיפים מסוימים לשנה הבאה, ולהגדיל על חשבונם את תקציב העבודות הצבוריות בתקציב השנה הנוכחית.

הדרך השנייה היא, לא לקצץ בהתחייבויות, אלא להגדיל את סעיפי העבודות הצבוריות, ולהביא לכנסת הצעה להגדלת תקציב הפיתוח. על כל פנים, אני תומך התאמה בין התקציב לבין המציאות.

פ. גפתי:

אני מסכים לעצם הפעולה. הכרחי לדאוג לאספקת עבודה לאנשים. אני גם מסכים לדברי ד"ר סנה, האומר שיש להתאים את הפעולה הזאת לתקציב. אני חושב שעלינו ללכת בדרך הראשונה שהוא הציע. אני בעד הקטנת סעיפים שאי אפשר יהיה להוציאם לפועל השנה, והעברת ההתחייבויות לשנה הבאה. אין זה רצוי להופיע עם הצעת תקציב נוסף, למרות זאת שאין משתפשים בכל כספי תקציב הפיתוח.

ד"ר בדר:

ברור שעלינו למצוא את הכספים למטרה זו. בענין זה אין כל התנגדות. אולם, לא פעם אמרתי שאנו פוגעים בחוק כשאנו משתפשים בכספי תקציב הפיתוח למטרת בצוע עבודות צבוריות, שאינן בגדר השקעת יסוד. אני מתנגד לכך שההוצאות הדרושות לשם הפסקת חוסר העבודה, תיעשה מתקציב הפיתוח.

הפעולה הזאת שהממשלה עושה, היא פעולה יפה ופופולרית. מדוע להסתיר אותה, שצד בנגוד לחוק, בתוך הועדה? אני מבין שלפעמים יש צורך להסתיר בועדה פעולות לא כל-כך יפות, כגון, הגדלת המנגנון. אולם, במקרה זה אין כל סבה לא לבוא לכנסת ולבקש אשראי נוסף, לשם מניעת חוסר עבודה. השיטה בה נוקטת הממשלה, הורסת את יסודות התקציב.

חוסר העבודה אצלנו הוא מוזר מאד בטיבו, כי קיים חוסר עבודה, בזמן שקיים מחסור חמור בידיים עובדות בשטחים שונים. אי אפשר למצוא שוטרים.

הי"ר ד. ז. פנסט:

העליה הזאת אינה מביאה אנשים המתאימים לעבודות אשר בהן חסרות ידיים עובדות.

ד"ר בדר:

ישנן נקודות התישבות כמעט ריקות. כשביל התישבות אין צורך בהשכלה מיוחדת, אלא ברצון טוב. העולים אינם רוצים ללכת לתישבות, והם מכירים להסתובב בערים, במצב של מחסרי עבודה. יתכן ששיטת התישבות הספלגתית גורמת לאי רצון זה של העולים ללכת לתישבות. מדוע אין שואלים אותם בלשכה, לפני מה הם אינם רוצים ללכת לתישבות? יש להציג להם שאלה זו.

א. הרצפלד
אני מבין שהיתה יכולה להיות הגדלה אבסולוטית
במקום זה. כלומר, יכול היה להיות חסר
סכום מסוים גם אחרי השלמת התקציב, לכיסוי הוצאות שנתגלו רק בחדשים
האחרונים של השנה. מבני הדבר שיתבררו דברים בטשן שמונה או תשעה חדשים,
והאוצר בא בתביעה להוספה. אולם, האמת היא שחלק מן הכספים לא הוצא,
לא מפני שמישהו פיגר או התרשל, אלא מתוך סיבות אובייקטיביות. לפשל,
ישנו בתקציב הפיתוח סכום של 45 אלף לירות לבנין יחידות דיור לעולים
בהתישבות. כנראה שרק שני שלישים מן הסכום הזה הוצאו, בגלל סיבות
אובייקטיביות שלא אפשרו את ההוצאה לפועל של העבודה בשלמותה.

לפעשה, התקציב שלנו ברווח גדול סתווה
ופותנה. פשבע הדברים, שנעביר לשנה הבאה את מה שלא יכולנו לעשות
השנה, ואין זה אומר ביטול ההבטחות שניתנו לגורמים הפעונינים. הסכומים
האלה שלא הוצאו השנה, ושהאוצר התחייב עליהם, יוצאו בשנה הבאה.

אני בעד זה שנמצא, בתוך הסכומים הקיימים
בתקציב הפיתוח, את הסכומים החדשים לשם פציאת פתרון לבעית חוסר העבודה
כרגע. לפעשה, חסר סכום של מיליון ופאתיים ושנים עשר אלף ל"י, ולא
פיליון מאה/ושפונה אלף ל"י, כפי שכתוב בהצעת פשרד העבודה. אולם זהו
פרש שכני, ואני מניח ששר האוצר יראה את הדברים האלה. אם בשנה הבאה
תהיה מסגרת לפיתוח, יכללו הסכומים שיילקחו מסעיפים מסויימים בתקציב
זה בתוך המסגרת ההיא.

ד"ר ה. פרר:
אני מתנגד לדרישה להגדיל כעת את התקציב.
יכולתי לנאום את אותו נאום שד"ר בדר פתכונן
לנאום בכנסת, אולם לא אעשה זאת. אני מתנגד להצעת ד"ר סנה, ועשית
טר נפתלי לא היתה ברורה לי. ברור שאנו רוצים לעשות צעד פסוכן ביותר.
עד עכשיו יש אסון לאוצר מצד הבנקים. הנאי פותגם לכל אשראי הוא אישור
בתקציב לאשראי זה. איננו יכולים לבטל התחייבויות שהיו. ההצעה היא
לדחות את הוצאת הכספים שאי אפשר היה להוציאם השנה, לשנה הבאה. פירוש
הדבר, לפעשה, כמעט ביטול ההתחייבויות לשנה זו.

לפי דעתי, הכרחי בשנה הבאה, תיאום בתקציב
הפיתוח, בין הצד הכספי לבין הצד המעשי והחופרי. צריך להיות תיאום
בין המספרים לבין היכולת בפציאות, כדי שלא יהיה הכרח להזניח ענפים
אחרים, ולהגדיל עי"כ את חוסר העבודה.

ב. פפסור:
קראתי את החומר שהוגש לנו ע"י פר פינקלשטיין.
אני סבור שהגיעה השעה לברר, אם אין
דיספרפורציה בין התקציב לעבודות צבוריות, לבין הוצאות בלתי פרודוקטיביות
אחרות בתקציבים אחרים ובמשרדים אחרים. יש דיספרפורציה בין התקציב
לעבודה פרודוקטיבית, לבין הוצאות בלתי פרודוקטיביות. שאלתי את פר
פינקלשטיין, כמה עולה ק"ט כביש. קבלתי תשובה שאינה מספקת אותי, כפי
עיינתי בתקציבי שלושה כבישים, כביש נתניה-תל-אביב, כביש ירושלים (הגבורה),
וכביש עמק הירדן. שלושה כבישים אלה עלו בהרבה יותר מהמחיר שפר
פינקלשטיין דבר עליו, והוא מגיע ל-10 ל"י למ"ט.

אני סחייב עבודות צבוריות הקשורות בהתישבות.
יש לברר פעם את הבעייה של הפרודוקטיביות. אני יודע ששר האוצר ישיב
לי כמלה אחת: קבלנות. אך אני יודע שקבלנות לא תפתור את הבעייה.
הואיל ופדובר על ענין תקציבי, והואיל ואנו עומדים לפני תקופת התקציב,
אני מבקש שימצאו לנו במידה שאפשר את החומר על ההוצאות לכבישים, בפירוש
כזה שיאפשר לנו להכנס לדיון בשאלה זו.

ברשימה שהומצאה לנו, שינה רשימה של עבודות
צבוריות הקשורות בכסחון, עבודות צבוריות הקשורות בבעיות תחבורה, ועוד.
אולם, במצבנו, יש לחפש את העבודות הצבוריות הקרובות ביותר להתישבות,
והמקטצות הוצאות בלתי פרודוקטיביות. לא מצאתי את הגישה הזאת ברשימה
שהוגשה לנו. אני מבקש שתהיה לנו שיחה על קבלת מדיניות זו, לפני הדיון
על התקציב הבא.

שר האוצר א. קפלון:

אני רוצה שיהיה ברור, שכל ההתחייבויות שלא יפלאו אותן השנה, בעינן עומדות. אני מבין שזה תנאי, שהועדה מתחייבת להכניס את אותם המעייפים שהיא תקטין אותם כעת, בתוך התקציב של השנה הבאה.

אני מציע, כדי למנוע הסתבכויות וויכוחים מיותרים, להקטין את הסעיף 1 - שכונ - במליון ל"י, את סעיף 2 - הלוואות לעיריות - ברבע מיליון ל"י, את סעיף 3 - בניני המסלה - ברבע מיליון ל"י, ואת סעיף 5 - תיירות - בחצי מיליון ל"י. אני מציע להשאיר את בחירת סעיפי המסנה לאוצר. הלוואי ונוכל להוציא בסעיפים אלה את מה שנשאר. בסעיף "תיירות", התחייבנו רק על 700,000 ל"י.

את הסכומים הנ"ל אני מציע להוסיף: לסעיף 2 - הלוואות לעיריות - 750,000 ל"י; לסעיף 4 - עבודות צבוריות - מיליון ל"י; לרזרבה - מתוך התחייבות שהסכום יוצא רק לעבודות צבוריות שאיננו יודעים עדיין את חלוקתן הסדויקת, כגון יעור וכו' - 250,000 ל"י.

אנו בסדר גם באופן פורפלי וגם באופן קופתי, לפי הצעתי הנ"ל. איננו בסדר כלפי האנשים שהתחייבנו כלפיהם; אולם, לכן הוספתי ואמרתי שכל ההתחייבויות בעינן עומדות, אלא שהן נדחות לשנה הבאה, כי בין כך לא היתה אפשרות להוציא אותן לפועל בשנה זו. הסכומים ייכנסו לתקציב השנה הבאה, וההתחייבויות בעינן עומדות.

בקשר להצעת פר רוקח, אני מבטיח לעשות את כל האפשרי כדי להאריך את תקופת התשלומים ולהקטין את הריבית.

אשר להצעת מר רפטור, ברצוני להעיר שאולי היה זה יותר טוב לא להביא את הנירור והנקרת שהוא הציע לוועדה, אלא להעבירו לוועדת מסנה שתדון בענין הכבישים וההוצאות לכבישים. אני מציע שמר רוקח, מר אפרתי, מר רפטור ועוד כמה חברים מעוניינים יכנסו לוועדת מסנה זו.

יו"ר ד.צ. פנקס:

אני מסער שמיליון ל"י מתוך סעיף השכונ, לא יוצאו השנה. לכן אפשר לאשר את הסכום הזה בקשר לרשויות המקומיות, הרי ההוצאה ההצעה להורדה אינה מתיחסת לסכום של 5 מיליון מאתיים חמישים אלף שכבר הוצא, או שהתה התחייבות עליו. בסעיף "רשויות מקומיות", ישנו סעיף מסנה "חברות ציבוריות", והצעת שר האוצר היא להתקין את הסעיף הזה, שלא תהיה אפשרות להוציא לפועל בשלימות עד סוף השנה. גם הכסף לבנין מלוגים לתיירות לא יוצא עד סוף השנה. כן אני מסכים להקטנת הסכום לבניינים מסלתיים למשך שנה זו ברבע מיליון, והכנסת הסכום בתקציב השנה הבאה.

י. רוקח:

האם שר האוצר מסכים לקחת רבע מיליון ל"י מהסעיף "שווקים" במקום "חברות ציבוריות"?

שר האוצר:
א. קפלון

שה יתכן. אני מציע שתשאירו בעינין זה חופש ליו"ר ולי לדון ולקבוע.

היו"ר ד.צ. פנקס:

אנו מעבירים 750 אלף ל"י בהלוואות לרשויות המקומיות בשביל עבודות ציבוריות; מיליון ל"י לעבודות ציבוריות על ידי משרד העבודה; 250 אלף ל"י, כרזרבה, בהנחה שהסכום יוצא ליעור או לעבודות אחרות, בהתאם לצורך. אני מבין שנוכל לקבל זאת כהחלטה חוקית. כן מחליטה הועדה, שאותם המעייפים אשר מהם יילקח הכסף, יוחזרו בתור ראשון בתקציב הפיתוח של השנה הבאה.

אני מקבל את ההצעה להעביר את הצעת מר רפטור לדיון לוועדת מסנה. אני מציע שועדת המסנה תדון לא רק על הפרויקטים של העבודות, אלא גם על שאלת הקבלנות בתעסוקת אנשים, והמחירים.

רש/אש

ישיבת ועדת הכספים
9.1.51

ג. רפפורט:
היו"ר מציע מידי פעם הצעות להטיל על ועדת הכספים את הכניסה לעניני שכר. אין זה תפקיד ועדת הכספים, ואני מתנגד לכך שהיא תדון בענינים אלה.

היו"ר ד.צ. פנקס:
לא דברתי על שכר. אני מציע שועדת המשנה תבדוק את יעילות העבודות לגבי הענפים השונים, ואת הביצוע שצריך להיות חסכוני ככל האפשר.
כמה ימי עבודה יספיק לנו הסכום של 2 מיליון ל"י?

ס י כ ו ס :
הועדה אישרה את הצעת הממשלה להעביר סכומים בסך 2 מיליון ל"י מסעיפים מסויימים בתקציב הפיתוח - כפי שפורטו על ידי שר האוצר - למטרת עבודות ציבוריות, למניעת חוסר עבודה.

שר האוצר ויו"ר הועדה ידונו בפרטי ההעברות. מסעיפים מהם יילקח הכסף, יוחזרו בתור ראשון בתקציב הפיתוח של השנה הבאה.

תיבחר ועדת משנה של ועדת הכספים שתדון על הפרודוקטיביות של האצבודות הציבוריות ובעיות אחרות הקשורות בעבודות הציבוריות.

בניני בתי ספר:

י. רוקח:
אני רוצה להפנות את תשומת לב לעדת הכספים למצב הקטסטרופלי בעניני בניני בתי ספר. אני מזהיר אתכם שאם לא יהיו חמרים לבניית בנינים אלה, לא יהיו בתי ספר וגני ילדים לשנה הבאה.

היו"ר ד.צ. פנקס:
אני מקבל על עצמי, כיו"ר הועדה, להפגש עם שר רוקח ועם שר החנוך בענין זה, ואם יהיה צורך בכך, להביא אח"כ את הענין בפני ועדת הכספים.

חלוקת סכומי המלווה האמריקאי הראשון:

שר האוצר. א. קפלן:
כיוון ששאלו אותי על כך, אמסור מספרים בקשר לחלוקת סכומי הקצבה המלווה האמריקאי בסך 100 מיליון דולר:

חולקו: לתעשייה 20,400,000 דולר, ולא 20,000,000 דולר. מזה - בסטור הפרטי - 135 מפעלים בסך 11,400,000 דולר; בעלי מלאכה - 32 מפעלים - בסך 250,000 דולר; קבוצים ומשקים - 48 - בסך 1,200,000 דולר; הסטור ההסתדרותי - 18 מפעלים - 5,000,000 דולר; הסטור המעורב - 5 מפעלים - בסך 2,400,000 דולר.

החלוקה לפי הענפים היא כדלהלן:

63 מפעלי טכסטיל, 98 מפעלי מתכת, 11 מפעלי חומרי בנין, 30 מפעלי מזון, 34 מפעלי עור ונעלים, 18 מפעלים כימיים, 13 מפעלי זכוכית וקרמיקה, 4 מפעלי עצים ורהיטים, 4 מפעלי דפוס ונייר, 13 מפעלים שונים (כולל החברה האמריקאית לחרסינה, חברת החשמל וכו') בתוך זה יש סכום של מליון דולאר למטשלה, למטשות כגון מחקר (מועצה מדעית); 2 1/2 מליון דולאר לאשלג בכללים ב"מפעלים כימיים".

הועברו תכניות אגאא להקצנות 255 מפעלים, על סך 15.600.000 דולאר. מזה אושרו כמעט כולם - 90%.

מכניות בסכום של 4 מליון דולאר נמצאות שייך בשיפול הבנק ליבוא ויצוא. הסעיף העיקרי בתוך זה הוא סעיף חברת האשלג - 2 1/2 מליון דולאר. הבנקים כאן משפלים ב-8.000 דולאר.

מתוך 15.600.000 דולאר, פתחו מכתבי אשראי בארצות הברית בסך 12.700.000 דולאר.

"סקטור מעורב", פרושו מפעלים הכוללים גם פרטים וגם את ההסתדרות.

אעבור למלווה לחקלאות. מזה הוקצב לסוכנות היהודית סכום של 20.500.000 דולאר; ל"מקורות", 3.900.000 דולאר; למועצה לשווק פרי הדר, 5.000.000 דולאר; למשקים קיימים שונים - 5.000.000 דולאר (מזה, לסקטור העובד - 3.400.000 דולאר, לסקטור הפרטי - 1.700.000 דולאר, ולשונים - קרוב ל-600.000 דולאר); המטשלה - 450.000 דולאר; חברה מאוחדת לקידוח - 75.000 דולאר; יקב - 75.000 דולאר; חק"ל - 100.000 דולאר. רוב הסחורות ממלווה זה כבר נתקבלו. הסוכנות היהודית קבלה קרוב ל-19 מליון דולאר; הפרוטנות קבלה כ-4 מליון דולאר; "מקורות" קבלה - 3.700.000 דולאר; המשקים הקיימים קבלו עד ראשית דצמבר רק 1.600.000 דולאר, ובזה הצטיין ביחוד הסקטור ההסתדרותי שקבל רק 25%.

אעבור לסעיף השלישי - בניה, - 25 מליון דולאר. וזוהי בערך חלוקת הסכום הזה:

14.700.000 דולאר - לחומרי בנין; 4.600.000 דולאר - סוכנות בנין; קרוב ל-6 מליון דולאר - לעיריות (בעיקר למים ולביוב, ולא לבנין). אמספר הגדול של עיריות נהנו מן הטלווה הזו. היו השויות המקומיות שקבלו סכומים קטנים (זכרון יעקב - 4.000 דולאר; רעננה - 700 דולאר), והיו רשויות שקבלו סכומים יותר גדולים (ירושלים - 1/2 מליון דולאר; תל-אביב - 2 מליון דולאר). המטשלה קבלה 2.800.000 דולאר לחומרי בנין ולמכונות בנין. חברות שיכון קבלו קרוב ל-5 מליון דולאר, מזה הסכום הגדול ביותר נחקבל על ידי "עמידר" - 1.800.000 דולאר, וחברות אחרות, כגון "רסקו" - 1.262.000 דולאר; "שיכון", - מליון דולאר; "שיכון אזרחי" - 1/4 מליון דולאר; "מסכנות" - 100.000 דולאר. החברות האחרות קבלו סכומים יותר קטנים.

הסעיף הבא הוא "חברות מסחריות" ומסתכם ב-6 מליון דולאר. מזה קבלה החברה המרכזית למסחר 2 מליון דולאר; "התאחדות מאושרת לסוחר חומרי בנין ומתכת" - 1.360.000 דולאר; "המסביר המרכזי" - קרוב ל-800.000 דולאר; "מקורות" - 750.000 דולאר; "סן-אאברמן" - 300.000 דולאר; "אגוד אאא סוחר חומרי בנין וכימיקליים" - 250.000 דולאר; "סולל בונה" - 250.000 דולאר. אחרים קבלו סכומים קטנים יותר, של בערך 100 אלף דולאר.

היו ר.ד.צ. פנסט: האם הסוחרים הפרטיים גם כן קבלו קרטיט, או שהם שלמו בסזומניט?

שר האוצר - א. ספלון: הסכומים לחומרים אלה ניתנו בסזומניט, או בקרדיט לזמן קצר. ישנה כעת שאיפה נענית לשלם את החוב עוד לפני הזמן, כי אנשים חוששים. למשל, ב-126 מקרים מבעלי התעשייה - ולאן דוקא הגדולים ביותר - נתקבל סכום של 3,365.000 כלומר, מאה אחוזים, כי הם אינם רוצים להשאר חייבים. התשלום הוא לפי הקורס ביום קבלת הסחורות. עוד 92 מקרים שלמו עד 30%. אנשים אלה רוצים

רס/רב

קביזים ולא קרדיט, אם כי הם מקבלים לפעמים הלוואות ברבית יותר גבוהה. הם מחזירים את התשלומים כי הם חוששים מפני שנויים.

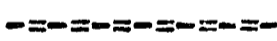
מתוך 4.600.000 דולאר למכונות בנין וחלקי חילוף, קבלה הממשלה - 700.000 דולאר; חברות מסחריות - 570.000 דולאר, חברות שיקום וקבלנים - 3.400.000 דולאר. מהסכום האחרון קבלה "סולל-בונה" את הסכום הגדול ביותר - 1.100.000 דולאר; "אבן סיד" - 700.000 דולאר; "עמידר" - 400.000 דולאר; "חריש" - 400.000 דולאר; "רסקו" - 100.000 דולאר; חברה מרכזית לשיכון ובנין - 100.000 דולאר. אחר-כך היו חברות שקבלו סכומים יותר קטנים, חברות כגון "דיסקין", "החופר", "חוף ים", ואחרות.

בסעיף התחבורה היה טכום של 20 מליון דולאר. מזה קבלה הממשלה 15 או 16 מליון דולאר. מהמשלוחים של מכונות קבלו גם אחרים, מלבד הממשלה, בסכום של 4 או 5 מליון דולאר. אין לי כאן החלוקה המדויקת של הסכומים בסעיף זה. אם לא אשכח, אביא אותה לאחת הישיבות הבאות, וכן אביא את שמות החברות המעורבות.

א.כ. גניחובסקי: כמה כסף נכנס כבר לממשלה, בלירות, על ידי המלווה כתגמוליין?

שר האוצר-א. ספלון: סכום זה מגיע ליותר מ-3 1/2 מליון דולאר; אמסור את המספר באחת הישיבות הבאות. אני רוצה לציין שהתלוונות וההאשמות באות דוקא מן החוגים שקבלו את ההלוואות. המשק החקלאי קבל רק 25% מן ההקצבה, והרי אי-אפשר לחשוד בי שלא רצייתי לעזור למשק החקלאי. מפעל רוטנברג הגיש את תכניתו לפני 3 חודשים, קבל עליה אישור, ויקבל חלק מהמכונות בשנת 1952. המשלוח יהיה רק בשנה הבאה, מאחר שההזמנות בתעשייה הן מיוחדות, ודרוש זמן כדי לבנות את המכונות. אנשים אינם מסכימים להתחיל בבניית המכונות כל זמן שאין פותחים בשבילים קרדיט. אני סבור שאילו מפעל רוטנברג היה מגיש את תכניתו אחרי תחילת המלחמה בקוריאה, לא היו מאשרים את ההצעה.

הסקטור הפרטי בתעשייה - פירושו, עשרות אנשים פרטיים. הסקטור המעורב, הכולל גם פרטים וגם פוסדות הסתדרות, אינו נכלל ב"סקטור הפרטי". שום הקצבה בענייני התעשייה לא אושרה על ידי הממשלה לפני שעברה וועדה של 3 אנשים - מר הכסמן, מר נפתלי ומר יוסף שפירא. כל ההחלטות נתקבלו פה אחד. נדמה לי שרק ההקצבה לחברת האשלג ולחברת החשמל לא עברה דרך וועדה זאת. לא רק ההקצבות למשק הפרטי, אלא גם ההקצבות למשק ההסתדרותי ולבעלי מלאכה עברו דרך התאחדות בעלי התעשייה.

קליטת העליה:

שר האוצר-א. ספלון: בשבוע הבא אהיה מוכן להביא לוועדה את שאלת קליטת העליה. היתה ישיבה בה בשתתף מר אשכול בשם הסוכנות היהודית, בה ברדנו את מצב העליה. אם תזמינו מישהו מן הסוכנות, אני סבור שהוא יבוא להרצות בפניכם.

ברגע זה מעריכים אנשי הסוכנות, שלתקופה עד סוף שנת התקציב, לא יזדקקו לשום תמיכה מאתנו, וכן גם לא להלוואות בכסף. הם חושבים שיחזיקו מעמד ב-3 החודשים הבאים בסכומים שהוקצבו להם בצורות שונות. אולם, אם אתם זוכרים, היה מדובר על סכום של מליון לירות אשר אנו מצדנו נשקיע כהלוואה בהקמת המעברות. הסוכנות היהודית רוצה גם היא לגייס מליון לירות בשביל המעברות. לשם כך, היא בקשה אותנו להסכים לשעבד את כל ההכנסות מסכר-דירה, אשר תשמשנה בטחון. הסוכנות לא הצליחה לגייס מליון לירות. מר אשכול הודיע שהסוכנות מוכנה לאחת משתי ההצעות: או להפסיק את השתתפותה בהקמת המעברות על כל צורותיהן, או שהיא תמשיך, כתנאי שאנו ניתן עזרה נוספת, שתתבטא במתן ערבות על מליון לירות אלו. אני מניח שכאן יהיה עוד מקום למיקוח, אם ידובר על ערבות מלאה או חלקית.

בינתים מתעכבת הקמת המעברות החדשות והוצאת האנשים מן המחנות. הסוכנות חושבת שיש עוד 10 או 12 אלף איש שאפשר עוד להוציאם למעברות. אני משתדלים עד כמה שאפשר לשלוח את האנשים ישר מסער העליה למעברות. אני בעד זה, לא בגלל זה שאני רוצה להגן על הסוכנות היהודית, אלא מכיון שאני חושב שדרך זו היא הטובה ביותר לעולים. הישיבה כמחנה אינה פועילה לאנשים - זאת למדנו מנסיון סר.

הייתי רוצה לבקש לתת לי יפוי כח - ואני סוכן לשתף גם את היושב ראש - להפגש עם אנשי הסוכנות היהודית כדי למצוא דרך לסידור מסוים. מייתי מותר ברצון על יפוי כח זה, אך אין לי ברירה. אני רוצה להתחיל לפעול. אני חושש מאוד שאם נפתח בשיחה ארוכה בענין זה, ובויכוח, יקח הדבר זמן רב והפעולה תתעכב. אני סוכן לשתף את היו"ר כמו"ס זה, בתנאי שהוא לא יהיה יותר רך לב ממני.

היו"ר ד. צ. פנקס:
באופן פורמלי, יש לרשום נושא זה על סדר יומה של הועדה, ולקבל ע"כ אישור הועדה.

אני רואה את ההצעה כמעשית, אם אותו היסוד, שעליו היה הענין בנוי, יישטר, כלומר, ששכר הדירה, שעל יסודו רוצה הסוכנות לקבל את ההלוואה, ישמש לממשלה כפיסוד לבטחון.

ס י כ ו ם :
סוכם ששר האוצר ויו"ר הועדה ינהלו סו"ס בענין העשרכות, ויביאו את הדבר לשם אישור, לועדה בישיבה הבאה.

הישיבה נבעלה בשעה 13.30